

Motion till riksdagen 2021/22:458

av **Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)**

Skydda Estonia

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att ta bort undantaget för verksamhet för att täcka över vraket i lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Den 28 september 1994 förliste passagerarfartyget Estonia på Östersjön på sin färd mellan Tallinn och Stockholm. Vid olyckstillfället fanns, enligt en uppskattning som är gjord med ledning av tillgängliga passagerar- och besättningslistor, över 1 000 personer ombord. Av dessa saknas fortfarande omkring 800. Estoniakatastrofen är den största civila olyckan i vår del av världen på mycket lång tid och det är en av historiens allvarligaste fartygsolyckor. Det snabba händelseförloppet, hårt väder, mörker och kyla gjorde att flertalet ombord aldrig kunde lämna fartyget och att antalet överlevande blev lågt. Ett stort antal omkomna har sitt sista vilorum i eller vid vraket.

Estland, Finland och Sverige ingick en överenskommelse om rättsligt skydd för gravfriden vid vraket efter Estonia. Mot bakgrund av överenskommelsen beslutade riksdagen om lag (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia, den s.k. gravfridslagen. Enligt gravfridslagen är dykning och annan undervattensverksamhet förbjuden i vraket och inom ett anslutande område i Östersjön. Den som bryter mot förbudet kan dömas till böter eller fängelse i högst två år. Bestämmelsen innehåller dock undantag för verksamhet som avser att täcka över eller skydda vraket eller att förhindra förorening av den marina miljön från vraket, om verksamheten bedrivs av en myndighet i Estland, Finland eller Sverige eller på uppdrag av en sådan myndighet (prop. 1994/95:190). Vänsterpartiet stod bakom gravfridslagen.

Vänsterpartiet har dock sedan ett antal år tillbaka drivit frågan om att orsakerna till Estonias förlisning måste utredas på nytt (se mot. 2005/06:T599). Vänsterpartiet välkomnade därför och stod bakom regeringens proposition 2020/21:165 som öppnar

upp för större möjligheter till en utredning. Det av riksdagen antagna förslaget innebär att det införts ett nytt undantag från det straffsanktionerade förbudet mot dykning och annan undervattensverksamhet vid vraket efter passagerarfartyget Estonia i gravfridslagen. Undantaget omfattar sådan verksamhet som avser att utreda fartygets förlisning. Vi vill dock göra ytterligare en ändring i gravfridslagen och presenterar vårt förslag i denna motion.

Frågan om övertäckning av Estonia är överspelad

I gravfridslagen finns, som nämnts ovan, ett undantag för verksamhet som avser att täcka över vraket. När lagen beslutades av riksdagen var övertäckning ännu ett realistiskt alternativ. I förarbetena till lagen nämns att Sjöfartsverket i en rapport den 10 februari 1995 redovisat ett uppdrag från regeringen att lämna förslag bl.a. om hur Estonia ska täckas över. Där framgår även att regeringen den 2 mars 1995 beslutade att uppdra åt Sjöfartsverket att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som redovisats i rapporten upphandla och låta genomföra en övertäckning av Estonia med en skal-konstruktion av betong (prop. 1994/95:190). Beslutet om övertäckning väckte protester bl.a. hos många anhöriga till offren för förlisningen. Övertäckningen påbörjades men avbröts genom ett regeringsbeslut den 19 juni 1996. Skälet till att arbetena avbröts angavs vara att en övertäckning i praktiken skulle göra det omöjligt att söka efter ytterligare bevismaterial (SOU 1998:132). Även byggnadstekniska och svåra markförhållanden har uppgivits som skäl för beslutet att avbryta. Under sommaren 2021 utfördes dykningar kring vraket som en del av en förstudie av bl.a. Statens haverikommission.

Vänsterpartiet anser att frågan om att täcka över Estonia är överspelad. Det har gått närmare 30 år sedan olyckan och undantaget för att täcka över Estonia i gravfridslagen bör därför tas bort. Inte minst med tanke på att det nu finns skäl att göra ytterligare dykningar för att få fram vad som egentligen hände vid Estonias förlisning.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att ta bort undantaget för verksamhet för att täcka över vraket i lag (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Linda Westerlund Snecker (V)

Gudrun Nordborg (V)

Håkan Svenneling (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Jon Thorbjörnson (V)

Jessica Wetterling (V)